

378.147(082)

Т.78

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 4

**Трудова та професійна
підготовка молоді:
проблеми та шляхи
їх розв'язання**

**СУЧАСНІ ФОРМИ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ ТА
УМІНЬ ПРИ ВИВЧЕННІ СПЕЦІАЛЬНИХ
ПРЕДМЕТІВ
(ПРИ ПІДГОТОВЦІ ТЕХНІКІВ – МЕХАНІКІВ
ПО ТЕХНІЧНОМУ ОБСЛУГОВУВАННЮ І
РЕМОНТУ МЕТАЛУРГІЙНОГО ОБЛАДНАННЯ)**

Структурна перебудова соціальної й економічної сфер життя країни ставить вимоги щодо характеру й послідовності реформування всіх рівнів національної освіти.

Усі етапи реформування, в першу чергу, були спрямовані на пошук і зміну моделі освіти та розробку нормативно-правового забезпечення функціонування системи освіти взагалі і професійної, зокрема. На перебігу реформування освіти позначилися криза в економіці країни, складна політична ситуація, низький рівень добробуту й статку основної маси населення. Були помилки й недоліки, що негативно позначилися на освітянській діяльності, але був і рух уперед пов'язаний, зокрема, із використанням світового досвіду в цій галузі.

На терені реформування освіти виникло досить багато супутніх проблем. Однією з них є науково-методичне наповнення процесу підготовки кваліфікованих фахівців у ВНЗ усіх рівнів акредитації. На теперішній час традиційні форми й методи підготовки молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів, магістрів не відповідають сучасним вимогам до результату навчання. Саме життя вимагає пошуку нових підходів до змісту й форм фахової освіти, які б враховували особливості нових ринкових умов розвитку суспільства. Вони тісно пов'язані зі змінами у виробничій сфері, зокрема із впровадженням нових високоефективних технологій, появою нових форм власності підприємств і організації виробництва, сфер зайнятості і масового впровадження у виробничі процеси комп'ютерної техніки й технології, а тим самим із зміною взаємодії людей у процесі трудової діяльності. Всі ці фактори створили передумови необхідності максимального наближення навчального процесу до вимог реального життя, а це, у свою чергу, вимагає набуття слухачами практичних умінь і навичок, тісного інтегрування теорії й практики, встановлення міцних взаємозв'язків між професійною підготовкою й сферою праці.

На сьогодні майже в усіх ВНЗ збереглася традиційна система підготовки фахівців, яка вже не спроможна за своїм

змістом і формами забезпечити потребу не лише у просто кваліфікованих, а й компетентних фахівцях, то б то таких, що мають "знання стосовно відповідної галузі діяльності, практичні та соціальні навички, які можуть бути ефективно використані в даному соціально-економічному контексті", а також мають "здатність ... досягти заданого результату роботи"[1, с.39].

Викладацький досвід свідчить про те, що значна частина випускників ВНЗ 1-2 рівнів акредитації за спеціальністю "Технічне обслуговування і ремонт металургійного обладнання" доволі повільно адаптується до виробничих умов на сучасних підприємствах. Більшість цих підприємств за роки реформування гірничо-металургійної галузі зазнали таких докорінних змін, які створили певні моральні й фізичні перешкоди для виконання молодими фахівцями виробничих обов'язків і успішного початку професійного зростання й самовдосконалення. Хоча становлення молодого спеціаліста, його професійна доля значною мірою визначається виробничою атмосферою, рівнем розвитку колективу, в який приходить випускник технікуму, все ж таки прискорення адаптації до виробничої діяльності підприємства залежить і від підготовки його з вузлових питань теорії й практики спеціальних дисциплін.

Це й спонукало нас до пошуку, розробки й реалізації у навчальному процесі-технікуму системи науково-методичного забезпечення. Ця система повинна, на наш погляд, бути наскрізною, фаховоспрямованою, а також відповідати сучасним вимогам підготовки фахівця в системі нетрадиційних технологій. Саме такий підхід дозволить не лише розв'язати проблему науково-методичного наповнення навчального процесу, а й дозволить краще адаптовуватися молодшим спеціалістам до реальних умов роботи ремонтно – механічних підрозділів гірничо-металургійного комплексу.

У виборі змісту роботи відіграють певну роль також і негативні фактори, що впливають на якість навчального процесу технікуму. Ідеться про: скорочення обсягу годин, що передбачаються навчальним планом на вивчення спеціальних дисциплін; забезпечення студентів навчально-методичною літературою (особливо державною мовою); відсутність необхідного фінансування.

Формування професійної свідомості майбутніх техніків-механіків ми починаємо ще на першому загальноосвітньому курсі. Для цього використовуємо уроки-екскурсії на виробничі підприємства міста, бесіди, зустрічі з випускниками, і з тими, - що працюють за фахом, і з тими, що продовжують навчання у Криворізькому технічному університеті

Основна фахова підготовка починається на другому курсі з вивчення студентами дисциплін спеціального циклу. Особливу роль відіграє обов'язковий вхідний контроль знань та умінь загальноосвітнього спрямування.

Однією з форм проведення вхідного контролю знань студентів із предметів спеціального циклу є комп'ютерне тестування. Ця форма зарекомендувала себе як найбільш оптимальний і оперативний вид контролю, який здійснюється на першому занятті з кожного спецпредмету. Це дає можливість виявити рівень залишкових загальноосвітніх знань із предметів, які є основою для вивчення спецпредметів, і набути додаткових умінь роботи з комп'ютером у діалоговому режимі. Така форма контролю дозволяє викладачеві оцінити базовий рівень знань студентів і, хоча б приблизно, зорієнтуватися у їх слабких місцях. На наступних лекційних і семінарських заняттях, викладач використовує проблемні питання, зокрема, ті, на які були дані невірні відповіді. Розв'язуючи проблемні питання, студенти самостійно, або за допомогою викладача знаходять правильну відповідь, усуваючи таким чином прогалину у знаннях та вміннях.

Форми контролю знань студентів за розділами предмета передбачають проміжний контроль на семінарських заняттях і підсумковий - на контрольній роботі в кінці курсу.

В якості проміжного контролю знань студентів за розділами використовуються різні форми нетрадиційних семінарських занять, однією з яких є семінар-конкурс. Важливим моментом проведення семінару-конкурсу є мотивація запропонованої форми заняття. Посилання на важливість фахової підготовки, на умови роботи на підприємствах із ринковими відносинами, на яких, у першу чергу, звертається увага на професіоналізм, кмітливість і здібність працівника оперативно засвоювати нововведення і швидко адаптуватися у змінюючихся умовах виробництва створює підставу для виникнення атмосфери конкурсного змагання. Завдання семінару розроблені таким чином, що є можливість проводити у випадку значної розбіжності у рівні знань студентів групи конкурс між двома командами, а у групі з приблизно однаковим рівнем знань - конкурс у вигляді рейтингу. Така гнучкість дозволяє, при проведенні семінару-конкурсу між командами, студентам із низьким рівнем знань й умінь систематизувати й поповнити свої знання в процесі групової роботи над розв'язанням конкурсних завдань. Семінар-конкурс складається з технічного диктанту, ігрових конкурсів, конкурсів пов'язаних із виконанням завдань, що за своїм змістом максимально наближені до умов

реального виробництва. Така різноплановість дає можливість кожному студенту всебічно проявити свою творчу активність і індивідуальність, а це, у свою чергу, є запорукою об'єктивного підходу до оцінки набутих знань, вмінь і навичок студентів викладачем.

При розробці завдань для підсумкових контрольних робіт із предметів спеціального циклу особливу увагу було приділено практичній спрямованості набутих теоретичних знань. Вони формулюються у вигляді задач посадового характеру для майстра чи для змінного механіка дільниці по технічному обслуговуванню і ремонту металургійного обладнання. Це створює умови імітації реальних виробничих ситуацій й відповідних дій студента. Найкраще втілення, така форма контролю знайшла у комплексній кваліфікаційній контрольній роботі для студентів випускного курсу. Розв'язання поставлених виробничих задач і завдань вимагає ґрунтовних, різнопланових теоретичних знань, професійних умінь й навичок з усіх предметів спеціального циклу. Слід звернути увагу на те, що до такої контрольної роботи входять завдання суто практичного спрямування, які виконуються на наявних моделях і стендах із використанням слюсарного, вимірювального інструменту й оснащення. Контрольна робота допомагає студентам як найкраще узагальнити й поєднати в єдину функціонально дієву модель знання, уміння й навички набуті під час навчання, а тим самим підготуватися до виконання своїх виробничих обов'язків в умовах реального підприємства.

Зазначені нетрадиційні форми й методи фахової підготовки техніків – механіків дали перші позитивні результати і тим самим створили певні умови для вирішення питань науково-методичного забезпечення навчального процесу.

Література

1 Чабан А. Нова стратегія професійної підготовки кадрів / Професійно-технічна освіта. - 2001. - №2. - С. 37-40.

2 Степко М. Проблемні питання розвитку системи вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації // Освіта. Технікуми, коледжі. - 2001. - №1. - С. 4 - 5.

3 Мухін О., Іщенко О. Нові технології навчання // Освіта. Технікуми, коледжі. - 2001. - №1. - С. 26 - 27.